

Stanislav Adolf Sahánek

Národnost: česká

Datum narození: 15. června 1883

Místo narození: Trávník (okres Kroměříž)

Datum úmrtí: 27. února 1942

Místo úmrtí: Mauthausen

Sociální zařazení: Otec byl řídicí učitel. Stanislav Sahánek se oženil s Marií Košťálovou, se kterou měl syna Oldřicha. Ten vystudoval Lékařskou fakultu MU a stal se psychiatrem.

Akademické působení

Studoval na německém arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži, kde v roce 1902 odmaturoval. Poté se přihlásil na germanistiku a slavistiku Univerzity Karlovy v Praze a na základě tohoto studia získal aprobaci pro vyučování češtiny a němčiny na středních školách. Tématem jeho disertace se staly *České prvky v díle Ebnerové z Eschenbachu*, rigorózní zkoušku vykonal z germanistiky. Vedle svého studia na pražské univerzitě navštěvoval také teologickou fakultu v Olomouci.

Do akademického prostředí se vrátil v roce 1921, kdy byl ustanoven lektorem německého jazyka na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Kromě toho vedl i kurzy němčiny na Právnické fakultě MU a od roku 1926 působil jako lektor němčiny a německé literatury na České vysoké škole technické v Brně. Vyučoval například předměty Základy němčiny nebo Německá mluva pro pokročilé.

V roce 1935 se habilitoval na základě práce *Ferdinand Saar* pro obor německé literatury na Univerzitě Komenského v Bratislavě a postavil se do čela literárního oddělení tamního semináře germanistiky. Během svého bratislavského působení si v Brně ponechal vyučování jednoho kurzu zaměřeného na metodiku německého jazyka a určeného pro posluchače všech fakult, především pro učitele měšťanských škol. V červnu 1938 byl navržen na jmenování mimořádným profesorem na Komenského univerzitě. K tomu však už nedošlo, protože ve spojitosti s událostmi konce 30. let musel Slovensko opustit a vrátit se do Brna. Zástupci Filozofické fakulty Masarykovy univerzity zažádali o možnost přenesení venia docendi do Brna, což se také stalo. V září 1939 profesorský sbor jednoduše schválil žádost o jmenování Sahánka mimořádným profesorem v Brně, ale z důvodu uzavření vysokých škol v listopadu téhož roku to už nebylo možné. Stanislav Sahánek se své profesury již nedožil. V roce 1946 byl jmenován řádným profesorem in memoriam s účinností od 1. ledna 1942.

Sahánek se ve své vědecké práci zabýval německy psanou literaturou v českých zemích, zvláště pak na Moravě. V jeho odborném hledáčku se ocitla především spisovatelka Marie Ebner von Eschenbach, o jejímž díle napsal nejprve studii *Česká vesnice u Marie von Ebner-Eschenbach* (1929). Připravoval i monografii, ale ta však nebyla publikována – byla po Sahánkově zatčení zničena. Dalším polem zájmu se stal *biedermeier*, o kterém vydal v edici *Spisy Filozofické fakulty Univerzity Komenského* monografii *Literární biedermeier v německém písemnictví* (1938). Posledním publikovaným dílem pak byly *Přehledné dějiny německého písemnictví* (1941).

Kromě odborných prací Stanislav Sahánek připravil i několik jazykových příruček, které byly ve své době oblíbené a opakovaně vydávané, např. učebnici *Německý pravopis* (1924). Autor se zabýval také metodikou vyučování němčiny, což souviselo s jeho pedagogickou činností na univerzitách.

V letech 1928–1930 působil jako jednatel Matice moravské a angažoval se také v Musejním spolku v Brně, kde byl v roce 1946 jmenován čestným členem in memoriam.

Profesní působení

Stanislav Sahánek měl rozsáhlé pedagogické zkušenosti. Od roku 1908 působil jako gymnaziální profesor v Uherském Hradišti, později v Třebíči. Nakonec zakotvil v Brně, kde vyučoval v letech 1912–1914 na německé průmyslové škole, dále pak na pedagogické akademii nebo od 30. let na státní reálce v Brně na Křenové ulici. Zároveň se zabýval i soukromým vyučováním v německých rodinách a přednášel na brněnských vysokých školách.

Současně působil i jako examinátor němčiny při komisích pro školy obecné a učitelství na měštanských školách v obvodu Brna. Po přesunu na Slovensko se stal členem zkušební komise pro učitelství na středních školách v Bratislavě. Jako úřední recenzent posuzoval četné cvičebnice němčiny, zvláště učebnice určené pro německé školy.

Veřejná činnost

Stanislav Sahánek spolu s ostatními členy skupiny (pod vedením Josefa Tvrdeho) byl při příchodu Reinharda Heydricha do Protektorátu v roce 1941 zatčen a v únoru 1942 poslán do koncentračního tábora Mauthausen, kde po necelém měsíci zemřel. Za svoji činnost obdržel in memoriam Pamětní odznak druhého národního odboje.

Evaluace

Stanislav Sahánek byl dlouhá léta spojen s Filozofickou fakultou Masarykovy univerzity, a to především s germanistikou, kde působil jako lektor němčiny. Do povědomí dalších generací se vryl především svou činností v druhém odboji, za kterou zaplatil životem.

Ohlasy

S každým problémem, jenž se mu naskytl, dovedl se Sahánek vyrovnat poctivě, přísně vědecky a všestranně; byl to duch hloubavý, ctižádostlivý a nadmíru svědomitý, jak se lze o tom přesvědčiti na každé téměř stránce knihy o Saarovi. [...] Stanislav Sahánek – idealista – patřil k onomu typu vědců, kteří se po celý život pilně učili a nezištně pracovali, aby pak v pozdních letech vydali zralé plody svých ušlechtilých snah. \ [Leopold Zatočil](#)

Celý život tak vlastně pracoval pro vzájemné pochopení mezi českým a německým národem (přeložil také dějiny české literatury od Arna Nováka do němčiny). S násilím páchaným nacisty na českém národě, s barbarstvím, jež bylo protikladem všech velkých hodnot německé kultury, se ovšem nesmířil a činně se zapojil do boje proti němu. V koncentračním táboře si ho pak nacističtí dozorcí, kteří se záhy dozvěděli o tom, v kterém vědním oboru pracuje, vzali obzvláště „na mušku“ a za jeho záslužnou činnost na poli německé literatury ho odměňovali nejhrubšími urážkami. \ [František X. Halas](#)

Sahánek se opravdu snažil zbytečně nedráždit okupanty, a proto věnoval [v knize *Přehledné dějiny německého písemnictví*, pozn. JK] poměrně značnou pozornost několika autorům třetího nálevu, kteří byli stoupenci Hitlerova režimu, a také šovinistům a grafomanům z řad našich Němců. A samozřejmě se nesměl a nemohl zmínit o Židu Heinrichu Heinovi ani o spisovatelích, kteří odešli do exilu. Kdo se chce přesvědčit, že Sahánek zůstal i v roce 1941 tím, čím byl dříve, totiž katolíkem, který upřímně obdivoval T. G. Masaryka, musí se začíst do řádků o Lessingově *Moudrém Nathanovi* a do rozsáhlé kapitoly o Goethovi nebo si přečíst slova o občansko-liberální tendenci Schillerova *Dona Carllose*. \ [Jiří Rambousek](#)

Prameny a literatura

Archiv Masarykovy univerzity, fond A2 FF, osobní spisy, kart. 13/7.

Archiv Masarykovy univerzity, fond A1 RMU, osobní spisy, kart. 175/3164.

HALAS, František X. Nacistická perzekuce na brněnské univerzitě v letech 1939–1945. *SBFFBU*, C 25/26, 1978–1979, s. 41–70.

Kalendárium Stanislav Sahánek a Vincenc Petke. [online]. [cit. 6. prosince 2017]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/brno/upozorujeme/_zprava/kalendarium-stanislav-sahaneck-a-vincenc-petke--552700>.

KALENDOVSKÁ, Jiřina. *MUDr. Oldřich Sahánek* [online]. 2018. [cit. 7. února 2019]. Dostupné z: <http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=2345>.

MENŠÍKOVÁ, Miroslava – KALENDOVSKÁ, Jiřina [online]. 2018. [cit. 7. února 2019]. Dostupné z: <http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=1268>.

MUNZAR, Jiří. Významná výročí dvou brněnských germanistů. *Universitas*, 2002, č. 1, s. 31–32.

RAMBOUSEK, Jiří. 125 let od narození brněnského germanisty Stanislava Sahánka. *Universitas*, 2008, č. 4, s. 63–64.

ŠEBÁNEK, Jindřich. Válečná žeň mučednické smrti v řadách moravských vědeckých pracovníků. *Časopis Matice moravské*, 1946, roč. 66, s. 182–188.

ZATOČIL, Leopold. Univ. doc. dr. St. Sahánek. *Vlastivědný věstník moravský*, 1946, roč. 1, s. X–XII.